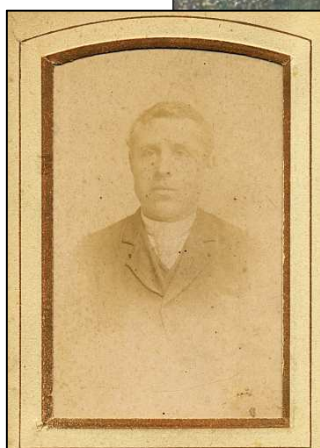

DE FAMILIE KOOPMAN IN DE MIDDEL TE WESTZAAN

*Middel 56, 147 ("De Witte Spat"), 180,
228 en 270 ("Veldzicht")*

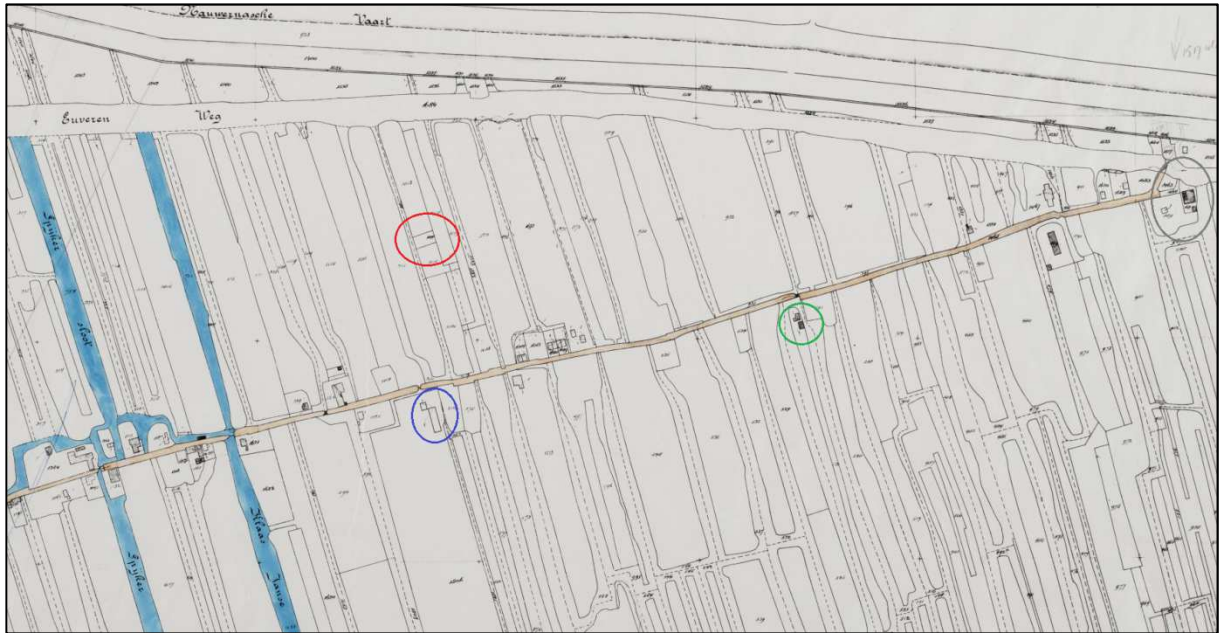
Inhoud

1	Inleiding	2
2	Van de J.J. Allanstraat naar de Middel.....	3
3	Middel 170 van Jan Gerritszn Koopman en zijn zonen Simon en Willem.....	7
4	Middel 147 ("De Witte Spat"), 228 en 56 van Gerrit Janszn Koopman en zijn kinderen.....	10
5	Middel 180 van Simon Janszn Koopman	14

1 Inleiding

Begin 20^e eeuw vestigden zich aan het noordelijk deel van de Middel in Westzaan Jan en Antje Koopman-Sikkens. Zij boerden op de noordelijkste boerderij van Westzaan: "Veldzicht". Diverse van hun kinderen en kleinkinderen zouden in de voetsporen van hun vader en opa treden en zodoende waren er in de 20^e eeuw diverse boerderijen aan de Middel te vinden waar een familie Koopman woonde.

Jan van der Male
Westzaan, najaar 2016

Kadastraal minuutplan van 1911 met paars omcirkeld Middel 180 van Siem Koopman, rood omcirkeld Middel 147 ("De Witte Spat") van broer Gerrit Koopman, groen omcirkeld Middel 228 van eerst hun ouders Jan en Antje Koopman-Sikkens, daarna van Gerrit en grijs omcirkeld Middel 270 van hun ouders Jan en Antje Koopman-Sikkens. Even ten zuiden van de Spijkersloot doorsnijdt nu de Coentunnelweg de Middel.

2 Van de J.J. Allanstraat naar de Middel

De woning van Gerrit Koopman en Antje Steijn, J.J. Allanstraat 189-191, in de 20^e eeuw. Daarachter is de voormalige pastorie en de kerk van de Gereformeerde Gemeente te zien, waar de familie Koopman nauw bij betrokken was. © Collectie J. Tanger.

Gerrit Klaaszn Koopman uit Jisp

In de tweede helft van de 19^e eeuw vestigde Gerrit Koopman (1845-1919), zoon van Klaas Sijbrandszn Koopman en Guurtje Klaasdr Langewis, zich vanuit Jisp in Westzaan. Daar verdiende hij de kost als timmermans knecht. Hij was halverwege de 20 toen hij in 1869 trouwde met Antje Pietersdr Steijn

(1841-1919). Zij was slechts vier jaar ouder maar al twee maal weduwe: eerst was ze in 1860 getrouwd met Jan Willemszn de Lange (1828-1862), daarna met diens broer Dirk Willemszn de Lange (1829-1867).

Huwelijk met de weduwe Antje Steijn en hun gezin aan de J.J. Allanstraat 189-191

Gerrit trok bij Antje in huis, namelijk de boerderij J.J. Allanstraat 189-191. Van timmermans knecht werd Gerrit veehouder. Antje had eerdere huwelijken al diverse kinderen, samen kregen ze een aantal kinderen waarvan er enkele jong overleden. Vijf zouden er volwassen worden.

Dochter Antje Koopman trouwde met Klaas Jacobszn Tanger, hij had een conservenfabriek op J.J. Allanstraat 268.

Klaas Tanger (1874-1957) en Antje Tanger-Koopman (1870-1946). © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Klasina Heermans-Koopmans (1871-1951) en Jan Antonie Heermans (1871-1961). © Collectie J. Tanger.

Dochter Klasina Koopman trouwde met Jan Antonie Heermans en zij boerden aan de Veldweg 255. Zoon Jan (1873-1928) Koopman trouwde in 1894 met Antje Sikkes en zij gingen helemaal aan de noordkant van de Middel op een boerderij Middel 270 wonen. Zijn nazaten vestigden zich eveneens aan de Middel. Hierover verderop meer.

Jan Koopman (1873-1928) en Antje Koopman-Sikkes (1872-1955). © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Twee foto's van Neeltje ten Voorde-Koopman (1880-1938). © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Dochter Neeltje Koopman trouwde in 1917 met Bartus ten Voorde, zij overleed in 1938.
Zoon Pieter tot slot trouwde met Antje Winter.

Pieter Koopman (1882-1943) en Antje Koopman-Winter (1887-?). © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Mede omdat de familie Koopman-Steijn pal ten noorden van de kerk van de latere Gereformeerde Gemeente woonde, deden ze veel kosterswerk. Dominees kregen er ook jarenlang onderdak als ze kwamen preken van elders. Er vonden ook zogenoemde “gezelschappen” bij hen thuis plaats. Dochter Neeltje was organiste op het harmonium. Gerrit Koopman was van 1888 tot 1900 diaken en vanaf toen tot zijn overlijden ouderling.

Koopman overleed op 16 februari 1919. Hij was 74 jaar geworden. Een week later overleed zijn vrouw. Beide hadden een kort ziekbed. Naar verluid zijn ze overleden aan de Spaanse Griep.

De boerderij werd enkele jaren voordien, in 1916 reeds verkocht aan een dochter uit het eerste huwelijk van Antje: Elisabeth de Lange, getrouwd met Simon Jacobszn Schoen.

Het gezin van Elisabeth de Lange (een halfzus van Jan Gerritszn Koopman) en Simon Jacobszn Schoen (1859-1948) begin 21^e eeuw. Zij kochten in 1916 de ouderlijke boerderij J.J. Allanstraat 189-191 aan van haar moeder en stiefvader en verhuurden deze tot 1925 aan een halfbroer van Simon en diens gezin. Elisabeth en haar gezin boerden op J.J. Allanstraat 61, voorheen, evenals de boerderij J.J. Allanstraat 189-191, ook eigendom van de families De Lange. © Collectie A. Sol.

3 Middel 170 van Jan Gerritszn Koopman en zijn zonen Simon en Willem

Jan Gerritszn Koopman trouwde in 1894 met Antje Sikkes. Zij woonden naar verluid eerst aan de Middel, iets ten zuiden van de huidige Coentunnelweg, in het huis van Teun Zwart.

Na enkele jaren, in 1904, betrokken zij de boerderij "Veldzicht" aan het einde van de Middel op nummer 270-272.

De Euverenweg omstreeks 1900 ter hoogte van "Veldzicht", nog voor in 1929 een ophaalbrug werd geplaatst. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.02134.

De voorgeschiedenis van de boerderij "Veldzicht" aan de Middel 270

De boerderij bestond al veel langer, al zeker begin 19^e eeuw. De boerderij was lange tijd in handen van de (uitgebreide) familie Eenhoorn, die op diverse plekken in de Middel woonde. Rond 1820 woonden hier Maarten Eenhoorn (1769-1826) en zijn vrouw Neeltje Cornelisdr Voogd (1774-1846). Na zijn overlijden hertrouwde Neeltje in 1829 met jagersbaas en veehouder Evert Pieterszn Voogd (!) die nu eigenaar werd.

Daarna werd het vanaf 1856 eigendom van Willem Corneliszn Voogd (1786-1869), in 1847 gehuwd met Trijntje Michielsdr Eenhoorn (1809-1893). Het huis had tot ongeveer die tijd als adres gemeentenummer 509 en werd hernummerd in 417.

Het perceel ging in 1865 over in handen van Gerrit Janszn Wit en Aagje Poulusdr Wit-Eenhoorn eigenaar en bewoner. Gerrit was vlakbij geboren en getogen. De familie Wit-Eenhoorn bouwde in 1874 een schuur bij "Veldzicht".

Aagje Wit-Eenhoorn overleed in 1891. Na het overlijden van Gerrit Wit in 1904 werd het jonge gezin Koopman-Sikkes eigenaar van "Veldzicht" en betrokken zij de boerderij.

Links het kadastraal minuutplan van 1827 met op perceel A416 Middel 270. Links daarvan stond een huisje waarbij een veerverbinding over de Nauernasche Vaart was. Rechts dezelfde situatie in 2015.

Antje Koopman-Sikkens met hond "Hertha" aan de westkant van de boerderij, in de jaren '30 van de 20^e eeuw. © Westzaan in vervlogen jaren.

De familie Koopman in de 20^e eeuw op "Veldzicht"

In die tijd had de boerderij als adres wijk H32, vanaf circa 1920 Wijk A41.

In 1924 bouwde Jan een hooiberg bij het bedrijf.

De tweede generatie Koopman op de boerderij

De zonen Simon (1896) en Willem Koopman (1906), zouden de boerderij na het overlijden van hun vader in 1928 overnemen.

Simon zelf woonde vanaf zijn huwelijk in 1937 verder zuidwaarts aan de Middel (waarover verderop meer), Jan trouwde in 1938 met Elisabeth Brouwer. In de jaren '40 werd hij officieel eigenaar.

De broers Koopman lieten in de periode 1952-1957 de houten gevels vervangen door stenen muren. Ook kwamen er dakkapellen op en in 1966 een loopzolder in de boerderij.

In 1969 volgde verkoop aan het Ontwikkelingsschap Zaanstreek en in 1985 aan Staatsbosbeheer. Vanaf eind jaren '60 pachtte de familie Koopman in het vervolg de boerderij.

Willem en Margot Koopman, circa jaren '30. © Westzaan in vervlogen jaren.

De boerderij Middel 270, "Veldzicht", van de familie Koopman, begin 20^e eeuw. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 41.01082.

De boerderij Middel 270 "Veldzicht" in de 21^e eeuw. © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

4 Middel 147 (“De Witte Spat”), 228 en 56 van Gerrit Janszn Koopman en zijn kinderen

Voorgeschiedenis van “De Witte Spat”

Jan's zoon Gerrit Koopman (1895-1984) trouwde in 1924 met Anna Maria Jacoba Jurriaans (1899-ca. 1995). Zij was een dochter van typograaf Gerrit en zijn vrouw Aaltje Jurriaans-Hali uit Krommenie.

Het jonge gezin Koopman-Jurriaans betrok de boerderij Middel 147, toen Wijk H32 (kort tevoren Wijk H28 en eerst oud nummer 409). Dit pand had de bijnaam “De Witte spat” en lag aan de westkant van de Middel. Het stuk land heette in de volksmond “Het bossie”.

Het huis was in 1874 gebouwd door watermolenaar Jan Eijkel. Het zou goed kunnen dat hij werkte op molen Het IJzeren Varken (ook wel de Noorderwatermolen genoemd) die ongeveer hierachter stond aan de Nauernasche Vaart. Die molen was in 1872 afgebrand.

Vier jaar na de bouw werd het huisje van Eijkel op een openbare veiling gekocht door Laurentia Wilhelmina Petronella Hillegonda Bruijnen (1835-1919), de vrouw van Mr. Felix Theodorus Westerwoud (1831-1914). Dit was een vermogend Amsterdams echtpaar dat daar op de Keizersgracht 700 woonde: Westerwoud was directeur van de Nationale Hypotheekbank, voorzitter van de Raad van Administratie van de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij (HIJSM), vanaf 1854 advocaat, van 1856 tot 1902 lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland, vanaf 1861 één jaar gemeenteraadslid van Amsterdam en vanaf 1862 ook lid van de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. Tot slot was hij van 1901 tot zijn overlijden lid van de Raad van Staten in buitengewone dienst.

Eind 19e eeuw verhuurden zij “De Witte Spat” aan het gezin van Franciscus Laurentius van Straaten en Catharina Johanna Vonk. Beiden overleden in 1918. Het jaar daarop overleed ook de eigenaresse en werd de zoon van Van Straaten eigenaar.

Dat was Johannes Franciscus van Straaten, een Westzaanse veehouder en werkman, in 1903 getrouwd met Margaretha Karten. Een eindje noordelijker, aan de oostkant van de weg, had Van Straaten in 1905 een boerderij op Middel 228 gebouwd. Toen was de adresaanduiding H29a, later H37. In 1915 verrees daarbij een hooiberg. Op deze plek woonde het gezin Van Straaten-Karten zelf.

Het “Bossie” met iets rechts uit het midden “De Witte Spat”, begin 20^e eeuw. © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

"De Witte Spat" omstreeks 1925, met de eigenaars en bewoners Gerrit Janszn Koopman (1895-1985) en Anna Maria Jacoba Jurriaans (1899-ca. 1995). © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Ook zij hebben "De Witte Spat" verhuurd. Huurders in de 20^e eeuw waren achtereenvolgens Albert Mol, Franciscus Maes en Jan en Johannes Welp.

Aankoop en bewoning door de familie Koopman-Jurriaans

In 1924 vertrok de familie Van Straaten-Karten naar Wormer. Zij verkochten "De Witte Spat" op nummer 147 aan het jonge stel Koopman-Jurriaans en het huis op nummer 228 aan Gerrit's ouders Koopman-Sikkes. De laatste boerderij stond immers niet zo gek ver bij hun boerderij op nummer 270 vandaan. Het is niet duidelijk wie nummer 228 (in die tijd Wijk H29a, later Wijk H37) in eerste instantie bewoonde.

Middel 228 in 2010. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.48632.

De boerderij Middel 228 anno 2016. © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Luchtfoto uit 1958 met links als witte vlek nog zichtbaar "Het Bossie" waar tot 1945 "De Witte Spat" stond. Iets ten zuiden daarvan aan de oostkant van de weg de boerderij Middel 180. © Collectie Geoatlas Zaanstad

In 1925 en 1928 werden in “De Witte Spat” respectievelijk Gerrits’ en Anna’s dochter Ant en zoon Gerrit geboren.

Verhuizing naar de boerderij Middel 228 en uiteindelijke sloop van “De Witte Spat”

In 1930 verhuisden zij naar de boerderij Middel 228 en in 1943 kochten zij de boerderij van zijn ouders. De navolgende decennia kwamen bij de Middel 228 onder meer een kapberg en wagenschuur bij.

In 1940 werd “De Witte Spat” op nummer 147 onbewoonbaar verklaard. Niettemin zaten tijdens de oorlogsjaren hier de kunstschilders Aart Roos uit Zaandam (later verhuisd naar Edam) en Jaap Stellaard ondergedoken. Zij weigerden lid te worden van de Nederlandsche Kultuurkamer, een verplichting die door de Duitse bezetters was opgelegd aan kunstenaars, schrijvers, muzikanten en podiumartiesten. Het zat soms vol met kunstenaars uit de gehele Zaanstreek.

In 1945 verloor het huisje ook de functie van onderduikadres en het werd gesloopt. Vandaag de dag herinnert niets meer aan “De Witte Spat” op Middel 147.

Verhuizing van Middel 228 naar Middel 56

De familie Koopmans-Jurriaans had zoals gezegd inmiddels verder noordwaarts de boerderij Middel 228 betrokken.

In 1962 kochten Gerrit en Anna het oude Zaanse huisje Middel 56. Hun dochter Antje (1925) trouwde in 1947 met Arie Kanter en zij bouwden in 1985 de huidige bungalow op deze plek. Zoon Gerrit jr. (1928) werd reeds in 1974 samen met zijn vrouw Gerrie Vels eigenaar van de boerderij op Middel 228. Hij vergrootte in 1979 de stal en bouwde in 1981 een nieuwe opslagruimte op het perceel.

Links het voormalige pand Middel 56 (gebouwd vóór 1800). © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.37817. Rechts de huidige bungalow. © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

5 Middel 180 van Simon Janszn Koopman

Het eind jaren '30 gebouwde Middel 180. © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Tot slot zou de zoon van Jan en Antje Koopman-Sikkens, zoon Simon (1896) in 1937 trouwen met Cornelia Catharina Krijt en een door haar vader net nieuw gebouwde boerderij betrekken. Dat was indertijd Middel 30a, twee jaar later hernummerd in Middel 180. Deze stond schuin tegenover "De Witte Spat" van broer Gerrit en schoonzus Anna, iet zuidelijker.

Op 16 september 1955 ontstond hooibroei. Er werden twee spuitwagens opgeroepen maar door het drassige land kwam er 1 vast te zitten. Alleen het woonhuis kon maar behouden blijven.

Siem liet in 1958 bij de boerderij van zijn broer Wim op Middel 270 ("Veldzicht") een nieuwe schuur bouwen, ook bij zijn eigen boerderij verrees dat jaar een nieuwe schuur.

Evenals de boerderij van broer Wim werd ook deze begin jaren '80 verkocht aan Staatsbosbeheer. In 1983 werd een nieuwe berging op het terrein gebouwd, in 1987 een nieuw bedrijfsgebouw met botenhuis en in 1988 werden de stallen verbouwd tot kamphuis, In 1990 verrees er een dienstruimte bij en in 1991 een extra stalling.

De brand in de hooiberg van de boerderij Middel 180 in 1955. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummers 21.08790 (links) en 2108789 (rechts).